

Foto: Jo Halvard Halleraker, Miljødirektoratet

Midtveisrapportering av gjennomføring av tiltaksprogram til regionale vannforvaltningsplaner i Norge (2009 pilotplaner for utvalgte vannområder).

Mai 2013

Innhold

1. Innledning.....	3
2. Status for iverksetting av tiltak.....	3
3. Nærmere kommentarer til rapporten om gjennomføring.....	5
Rapportering av grunnleggende- og tilleggstiltak	5
Forberedelse av midtveisrapporteringen.....	6
Rapporteringskjema.....	6
4. Erfaringer fra den første rapporteringen	7
Appendix 1 Progress on implementation of Basic Measures.....	8

1. Innledning

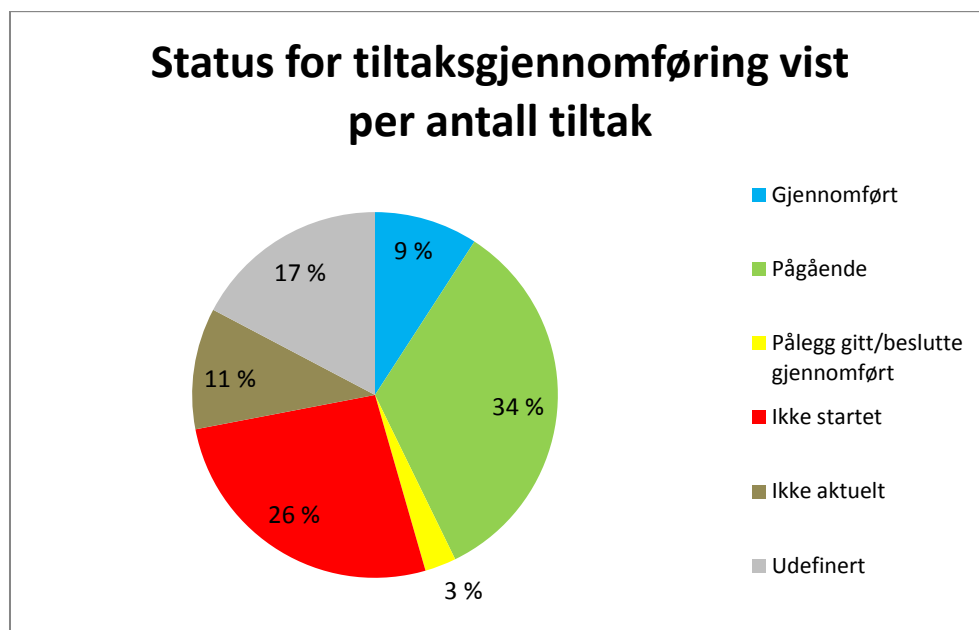
For å høste erfaring i arbeidet med vannforskriften, ble det gjennomført planlegging i 29 utvalgte pilotvannområder i perioden fra 2007 til 2009. Dette arbeidet resulterte i regionale vannforvaltningsplaner med tiltaksprogram for de ni vannregionene som eksisterte på det tidspunktet. Vannforvaltningsplanene og tiltaksprogrammene ble vedtatt i fylkestingene ved utgangen av 2009. Forvaltningsplanene inneholder sammendrag av de regionale tiltaksprogrammene og ble godkjent av kongen i statsråd i juni 2010.

Dette er en midtveis rapport som beskriver framdriften i gjennomføringen av tiltaksprogrammene, basert på rapportering fra vannregionmyndighetene til Direktoratet for Naturforvaltning høsten 2012. Sammendraget inneholder en oversikt over andelen gjennomførte og igangsatte tiltak samt hvilke menneskeskapte påvirkninger tiltakene er rettet mot, og videre en beskrivelse av prosessen og lærdommer man har gjort seg underveis.

2. Status for iverksetting av tiltak.

Basert på rapportene fra vannregionmyndighetene, vises en oversikt over status for gjennomføring av tiltak i diagrammet i figur 1.

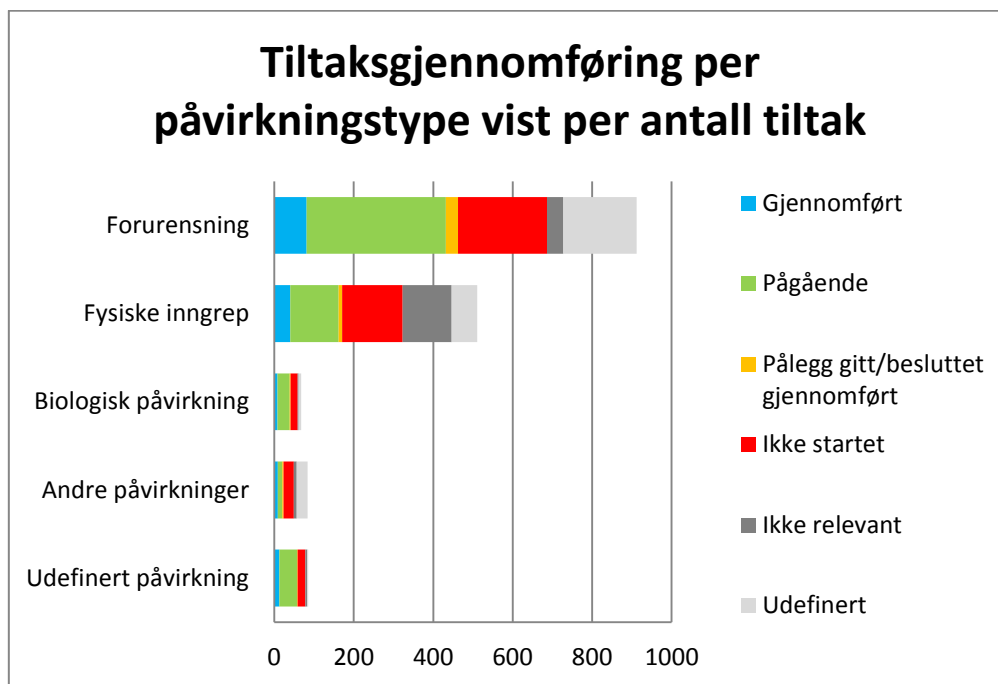
- 46 % av tiltakene er rapportert som gjennomførte, påbegynte eller pålegg gitt / besluttet gjennomført. Tiltakene er hovedsakelig rettet mot forurensing og fysiske inngrep.
- 11 % av tiltakene er rapporterte som ikke lenger aktuelle eller prioriterte.
- 26 % av tiltakene er rapporterte som ikke iverksatt.
- 17 % av tiltakene er rapporterte som at status for gjennomføring er ukjent.

Figur 1: Status for tiltaksgjennomføring, som rapportert fra vannregionmyndighetene.

Figur 2 viser at den første frivillige gjennomføringen av vannforskriften og arbeidet med de regionale vannforvaltningsplanene hadde et stort fokus på påvirkning fra forurensning og fysiske inngrep. Påvirkningstypen «forurensning» omfatter her også langtransportert, grenseoverskridende forurensning.

Biologiske påvirkninger representerte hovedsakelig påvirkning fra fremmede arter, spredning av sykdom/parasitter og økt vekst av naturlig forekommende arter som i tilfellet krypsiv (*Juncus supinus*) og lakselus (*Lepeophtheirus salmonis*).

Figur 2 viser status for tiltaksgjennomføring per påvirkningstype. Tallene på nedre akse representerer antall tiltak.

Noen av tiltakene i tiltaksprogrammene er ansett som ikke lenger aktuelle eller prioriterte. Dette gjelder i vannforekomster der analyser eller overvåking har vist at miljøtilstanden er bedre enn det man først vurderte den til, eller at tiltakene er for kostbare. Enkelte tiltak kunne ikke gjennomføres i vannregionene fordi det mangler hjemmelsgrunnlag eller virkemidler.

Noen av tiltakene i tiltaksprogrammene er oppgitt å ha udefinert gjennomføringsgrad. Dette skyldes delvis at tiltakene er beskrevet for generelt, og at det derfor er vanskelig å knytte konkrete tiltak til dem. I noen vannregioner har det også vist seg vanskelig å få informasjon fra sektormyndighetene som er ansvarlige for gjennomføringen av tiltakene.

26 % av tiltakene er rapportert som ikke iverksatte, og en del av disse er rapportert som for kostbare i forhold til forventet miljøforbedring.

For regulerte vassdrag (vannkraft) er noen av tiltakene bare aktuelle etter at konsesjon er revidert av nasjonale myndigheter. Når denne rapporten skrives pågår det en nasjonal gjennomgang og revisjoner og mulige tiltak. Gjennomgangen utføres av nasjonale myndigheter ledet av DN og NVE.

3. Nærmere kommentarer til rapporten om gjennomføring

EUs rammedirektiv for vann, EC/2000/60 (Vanndirektivet) påla landene å utarbeide regionale vannforvaltningsplaner og tiltaksprogrammer innen desember 2009, og rapportere disse i mars 2010. Direktivets art. 11(7) sier at tiltakene skal være igangsatt til desember 2012.

Vanndirektivet er gjennomført i norsk rett gjennom forskrift om rammer for vannforvaltning (vannforskriften) som trådte i kraft 1.1.2007. Vanndirektivet er implementert i EØS-avtalen med virkning fra 1.5.2009, og Norges forpliktelser for etterlevelse av direktivet overfor ESA er gjeldende fra dette tidspunktet, ref. EØS-komiteens beslutning 125/2007.

For å høste erfaring i arbeidet med vannforskriften, ble det gjennomført planlegging i 29 utvalgte pilotvannområder i perioden fra 2007 til 2009. Dette arbeidet resulterte i regionale vannforvaltningsplaner med tiltaksprogram for de ni vannregionene som eksisterte på det tidspunktet. Vannforvaltningsplanene ble vedtatt av fylkestingene i 2009, og godkjent av kongen i statsråd i juni 2010. Planene ble oversendt til EFTAs overvåkingsorgan (ESA) som tekstdokumenter.

Vannforskriftens § 25 (tiltaksprogram) 9. ledd, sier at «Tiltakene skal være operative senest tre år etter at tiltaksprogrammet er vedtatt». Vanndirektivets Art 15 (3) setter krav til at det innen tre år etter publisering av regionale vannforvaltningsplaner skal leveres en midtveisrapport som beskriver gjennomføringen av tiltaksprogrammet som følger forvaltningsplanen. Det er utarbeidet retningslinjer som beskriver hvilken informasjon denne rapporten skal inneholde og på hvilket format denne informasjonen skal presenteres.

Denne midtveisrapporten fra Norge beskriver prosessen med å samle informasjon om gjennomføringen av tiltak, og gir en oversikt over andelen iverksatte og igangsatte tiltak. Vedlegg 1 beskriver gjennomføringen av grunnleggende tiltak i tråd med Vanndirektivets art. 11 (3) a, inkludert direktivene som er oppført i direktivets Annex VI part A.

Rapportering av grunnleggende- og tilleggstiltak

Art 11 i Vanndirektivet setter krav til at tiltaksprogrammene skal omfatte både grunnleggende tiltak som beskrevet i Vanndirektivets art. 11 (3) a – I, samt tilleggstiltak som beskrevet i art. 11(4).

Grunnleggende tiltak følger av EU-direktivene opplistet i Annex VI, part A. Flere av disse direktivene er gjennomført i Norge og innlemmet i EØS avtalen. Det er derfor laget en kortfattet oversikt over hvilke direktiv som inngår i EØS avtalen og gjennom hvilket regelverk disse er gjennomført i Norge. Oversikten er gjengitt i Vedlegg 1.

Et sammendrag av status for gjennomføringen av alle tiltakene som inngikk i tiltaksprogrammet er beskrevet i kapittel 2 foran her.

Forberedelse av midtveisrapporteringen

Forberedelsene til rapporten er gjennomført av Vannregionmyndighetene i Norge. Informasjon er innhentet hos relevante sektormyndigheter for informasjon om tiltak som faller inn under deres sektorregelverk. For områder og tiltakstyper hvor påvirkning som fører til redusert miljøtilstand er ukjent, eller hvor tiltaket er gjennomført av frivillige organisasjoner eller andre ikke-offisielle organisasjoner, har informasjonen for det meste vært fremskaffet av vannregionmyndighetene.

Rapporteringskjema

Det er utviklet et rapporteringskjema til bruk for tiltaksrapportering. Dette skjemaet skal fremskaffe tilstrekkelig informasjon til den årlige rapporteringen fra sektormyndigheter til vannregionmyndighetene, og samtidig fremskaffe tilstrekkelig informasjon til midtveisrapporten til ESA.

I skjemaet inngår informasjon om typer av tiltak, påvirkninger som tiltaket skal avbøte, og det geografiske området der tiltaket har en miljøforbedrende effekt. Geografisk virkeområde for tiltaket er oppgitt som vannregion, vannområde, kommune, nedbørfelt, vassdrag eller vannforekomst. Alle tiltak er koblet til en vannregion og vannområde(r). Påvirkningstypene er forurensing (også langtransportert), fysiske inngrep, biologiske påvirkninger og andre påvirkninger.

Skjemaet inneholdt videre informasjon om ansvarlige myndigheter og lovverk for gjennomføring av tiltak, ansvarlig tiltakshaver og anslåtte kostnader pr. 31. desember 2012. For noen tiltak var også finanseringen beskrevet.

Følgende status var mulig å registrere for de ulike tiltakene i skjemaet:

- Tiltak ikke startet
- Pålegg gitt, tiltak besluttet gjennomført
- Tiltak pågår
- Tiltak gjennomført
- Tiltak ikke aktuelt

Tiltak «ikke aktuelt» ble registrert der tiltak ble ansett for kostnadskrevende i forhold til gevinst, eller der overvåkingsdata eller annen ny kunnskap viste at miljøtilstanden var bedre enn det den først var vurdert til.

4. Erfaringer fra den første rapporteringen

Tiltaksprogrammene for de ulike vannregionene ble utgitt i dokumenter som varierte i form fra vannregion til vannregion.

- Tiltaksbeskrivelsene var ikke standardisert og en del tiltak var beskrevet i en generell form, noe som gjorde det vanskelig å utlede konkrete, operasjonelle tiltak fra dem.
- Andre tiltak ble beskrevet ved målet for tiltaket heller enn det faktiske tiltaket.
- Kost-nytte-vurderinger ble bare delvis gjennomført.

Disse faktorene vanskeliggjorde prioritering og gjennomføring av tiltakene i de senere stadiene av prosessen.

Tilstrekkelig aktiv deltagelse fra relevante sektormyndigheter har vært en utfordring i gjennomføringen av vannforskriften under denne første prøveperioden. I arbeidet med å samle informasjon til denne rapporten opplevde noen vannregionmyndigheter forsinkelser og andre vansker med å få levert tilstrekkelig informasjon.

For øyeblikket arbeides det med et tiltaksbibliotek som skal vise relevant informasjon om tiltak til gjennomføring av tiltaksanalysen. I tillegg vil biblioteket inneholde standardiserte beskrivelser/angivelser av tiltakene og slik sikre en standardisering av registrering/omtale av tiltak i arbeidet. Biblioteket inneholder informasjon om tiltaket, om ansvarlige myndigheter og aktuelt regelverk knyttet til tiltaket. Det vil videre inneholde informasjon om aktuelle påvirkninger og effekt, forventet effekt på miljøtilstand og eventuelle tilleggseffekter. Estimerte tall for tiltakskostnader vil foreligge for noen tiltak.

Vann-Nett inneholder informasjon om avgrensning av vannforekomster, påvirkninger og effekter, miljøtilstand og risiko. En tiltaksmodul er under utvikling. Tiltaksbiblioteket vil bli en integrert del, og systemet vil bli et verktøy til bruk i tiltaksanalysen. Slik sikres lett uttrekkbar informasjon og innsyn på de prosesser og vurderinger som ligger til grunn for tiltaksprogrammet.

Erfaringene fra denne første fasen av gjennomføring av Vanndirektivet i pilotvannområdene vil bli brukt i kommende gjennomføring av Vanndirektivet i alle vannområder.

Appendix 1 Progress on implementation of Basic Measures

(Article 11 (3) a)

Directive	Progress made in implementation
The Bathing Water Directive (76/160/EEC)	Not EEA relevant.
The Birds Directive (79/409/EEC)	Not EEA relevant.
The Drinking Water Directive (80/778/EEC) as amended by Directive (98/83/EC)	The directive is a part of the EEA Agreement and has been implemented by Regulation 04.12.2001 no. 1372 on drinking water. The regulation is referred to in Anne VI to Regulation 15.12.2000 no. 1446 on water management, as basic measures to be contained in the program of measures. The Regulation can be found at: http://lovdata.no/for/sf/ho/xo-20011204-1372.html
The Major Accidents (Seveso) Directive (96/82/EC)	The directive is a part of the EEA Agreement and has been implemented by Regulation 17.06.2005 no. 672 on major accidents. The regulation is referred to in Anne VI to Regulation 15.12.2000 no. 1446 on water management, as basic measures to be contained in the program of measures. The Regulation can be found at: http://lovdata.no/for/sf/jd/xd-20050617-0672.html
The Environmental Impact Assessment Directive (85/337/EEC)	The directive is a part of the EEA Agreement and has been implemented by Regulation 26.6.2009 no. 855 on impact assessment. The regulation is referred to in Anne VI to Regulation 15.12.2000 no. 1446 on water management, as basic measures to be contained in the program of measures. The Regulation can be found at: http://lovdata.no/for/sf/md/xd-20090626-0855.html

<p>The Sewage Sludge Directive (86/278/EEC)</p>	<p>The directive is a part of the EEA Agreement and has been implemented by Regulation 4.7.2003 no. 951 on fertilizers of organic origin. The regulation is referred to in Anne VI to Regulation 15.12.2000 no. 1446 on water management, as basic measures to be contained in the program of measures. The Regulation can be found at: http://lovdata.no/for/sf/ho/xo-20030704-0951.html</p>
<p>The Urban Wastewater Directive (91/271/EEC)</p>	<p>The directive is a part of the EEA Agreement and has been implemented by Regulation 1.6.2004 no. 931 on pollution control, Chapter 12. The regulation is referred to in Anne VI to Regulation 15.12.2000 no. 1446 on water management, as basic measures to be contained in the program of measures. The Regulation can be found at: http://lovdata.no/for/sf/md/xd-20040601-0931.html</p>
<p>The Plant Protection Products Directive (91/414/EEC)</p>	<p>The directive is a part of the EEA Agreement and has been implemented by Regulation 18.8.2009 No.1117 on plant protection products in food and feedingstuffs. The regulation is referred to in Anne VI to Regulation 15.12.2000 no. 1446 on water management, as basic measures to be contained in the program of measures. The Regulation can be found at: http://lovdata.no/for/sf/ho/xo-20090818-1117.html</p>
<p>The Nitrates Directive (91/676/EEC)</p>	<p>The directive is a part of the EEA Agreement and has been implemented by Regulation 4.7.2003 no. 951 on fertilizers of organic origin. The regulation is referred to in Anne VI to Regulation 15.12.2000 no. 1446 on water management, as basic measures to be contained in the program of measures. The Regulation can be found at: http://lovdata.no/for/sf/ho/xo-20030704-0951.html</p>

<p>The Integrated Pollution Prevention Control Directive (91/61/EEC)</p>	<p>The directive is a part of the EEA Agreement and has been implemented by Regulation 1.6.2004 no. 931 on pollution control, Chapter 36. The regulation is referred to in Anne VI to Regulation 15.12.2000 no. 1446 on water management, as basic measures to be contained in the program of measures. The Regulation can be found at: http://lovdata.no/for/sf/md/xd-20040601-0931.html</p>
<p>The Habitats Directive (92/43/EEC)</p>	<p>Not EEA relevant.</p>